

Posudek diplomové práce Petra Kulíka: Raná kázání Miloslava Hájka. Hájkova kazatelská činnost v letech 1950-1959

V úvodu své práce diplomand vysvětlil důvody, které vedly k tomu, že rozsah zkoumaných kázání na kázání z doby prvního působení M.H. ve sboru ve Veselí. Archiv, zpřístupnělý mu Mgr. Štěpánem Hájkem, obsahuje takové množství rukopisných kázání, že není možno je všechny podrobit zkoumání, tím spíše, že pozdější kázání jsou psána většinou jen v bodech a často těžko čitelným rukopisem. Kázání z první doby tvoří celek, který je v určitém ohledu možno považovat za charakteristický. – Pokud jde o metodu, vysvětluje diplomand, že zvolil „hermeneutiku ohleduplnosti“, tj. „Hájkova kázání si sama určovala, o čem tato práce bude pojednávat“ (11). Kulík tedy nepřikládá na zkoumaná kázání volně zvolená hlediska vlastní, nýbrž kázání *představuje* charakteristickými citáty, často obsáhlými.

Práce je rozvržena takto: V první části představuje diplomand kazatelův život a podává popis archivu, z nějž čerpal (a který Hájek sám uspořádal); druhá a třetí část se věnuje kázáním samotným, a to jednak kázáním během církevního roku (lectio continua, řazena chronologicky), jednak během lidského života (kazuálie, řazeno dle chronologie lidského života). Následují tři shrnující teze a hodnocení.

V kapitole druhé (kázání během roku) je zkoumáno 10 cyklů kázání na (většinou) souvisle probírané biblické texty. Pravidelně diplomand podá celkovou charakteristiku cyklu, zacházení s biblickým textem, struktury kázání, jejich úvodů, závěrů a rétorických prostředků, a zejména teologických témat, jež charakterizují příslušný cyklus. Ve většině případů je také připojen oddílek „Dublety“, kde se raná kázání porovnávají s některým kázáním na též text z pozdější doby. Toto schéma není ovšem nikterak rigidní; podle zvolené „hermeneutiky ohleduplnosti“ je Kulík alteruje podle toho, jaké otázky nastolila Hájkova kázání sama. Plejáda teologických problémů, jež se nad kázáními klenou, je velmi bohatá. Diplomand si např. všimá toho, že praoteckému cyklu dominuje zvěst „Nechod' me cestou Lotovou“, problém nepřizpůsobení se „světu“ (a to i za cenu jistých schématických zjednodušení biblických vyprávění), zamýšlí se nad implicitní christologií janovských kázání, z Hájka vyposlechne otázku Jak promlouvá Boží slovo k české církvi? (jeremiášovský cyklus), zamyslí se nad tím, jak Hájek vidí své posluchače (Kolosským), zda Hájek upřednostňoval analytický nebo syntetický styl kázání (cyklus Cesta Izraele), vůči čemu se vymezoval (cyklus První stránky bible), co radil posluchačům o vztahu křesťana k majetku (cyklus Křesťan a peníze) atd. – Podobně i u kazuálií nejde jen o prostou reprodukci kázání, nýbrž nastolují se zde otázky závažné povahy, např. křest nemluvnat a křest Duchem, role parénéze při křtu, konfirmaci, svatbě, pohřbu, vztah Starého a Nového zákona v pohřebním kázání atd. – to vše ovšem vždy v těsném dotyku s analyzovanými kázáními.

Tři shrnující teze v závěru formuluje diplomand takto: a) Písmo je základem, zdrojem, inspirací a horizontem Hájkových kázání (Sola scriptura); b) hermeneutickým klíčem k Písmu a zároveň nejdůležitějším teologickým tématem je pro Hájka vysvobození člověka skrze Boží lásku zjevenou v Ježíši Kristu (Sola gratia); c) předmětem Hájkova apelu na posluchače je výzva k důvěře v Boží milost a lásku (Sola fide); předmětem Hájkových napomínání je lidská zvrácená touha ospravedlnit se před Bohem na základě vlastních skutků – jedním slovem: nedověra. (130)

Tyto tři teze jsou pravdivé, ale po názoru oponenta příliš stručné a nevystihují celou šíři probíraných témat. Že diplomand věren své metodě nevnáší do orbitu Hájkových kázání svá vlastní témata, nýbrž těží je z kázání samých (někdy mírně kriticky až polemicky), není chyba, a to tím spíše, že je těžší porozumivě, citlivě, s kvalifikovaným přehledem. Jeho teologické analýzy a postřehy jsou velmi erudované. Jsou však rozptýleny jako dílčí (pod)kapitoly v průběhu celé práce a zasloužily by si syntetizující rekapitulace. Kulík se na několika místech brání činit „abstrakci abstrakce“, čemuž lze rozumět. Avšak některá témata (namátkou: Boží lid a „svět“, kazatel a jeho posluchači, věčná zvěst a „homiletická situace“) jsou tak frapantní, že by v závěru bylo vhodné je ještě jednou shrnout – právě s použitím toho, co diplomand již byl z Hájkových kázání vytěžil.

Toto je však jediná námitka oponentova vůči práci vysoce kvalitní, metodicky naprosto korektní, formálně bezchybné.

S potěšením doporučuji diplomovou práci Petra Kulíka k obhajobě a navrhuji nejvyšší ocenění.

Prof. ThDr. Pavel Filipi

5.května 2007